

LET OP:

De cursieve regel achter de vraagzin kan – afhankelijk van de feitelijke vraag – bijvoorbeeld vermelden:

- dat een verklaring een situatiebeschrijving en een algemene regel (= verklarend principe) moet bevatten.
- dat een uitleg bij een ‘Leg uit waarom vraag’ een oorzaak en een gevolg moet bevatten.
- dat een redenering bij een ‘Redeneervraag’ een vergelijking en een gevolg/conclusie moet bevatten,
- enzovoorts

Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 53e druk van de atlas. Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 53e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.

De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 53e druk van de atlas.

Politiek en ruimte

Opgave 1 – De Westelijke Sahara, een bijna vergeten conflict

Gebruik de bronnen 1 en 2 van het bronnenboekje.

De internationale gemeenschap heeft weinig aandacht voor het conflict over de Westelijke Sahara.

- 2p 1 Welke twee gebiedskenmerken van de Westelijke Sahara kunnen deze geringe belangstelling voor dit conflict mede verklaren?

De Europese Unie (EU) – en met name Spanje – zou misschien een bemiddelende rol kunnen spelen bij het zoeken naar een oplossing voor het conflict over de Westelijke Sahara.

- 1p 2 Welk ander EU-land dan Spanje komt, gelet op zijn koloniale verleden, het meest in aanmerking om te bemiddelen bij dit conflict?

Het is echter de vraag of Spanje wel zo geschikt is om te bemiddelen bij het conflict over de Westelijke Sahara. Spanje en Marokko hebben immers onderling al genoeg politiekgeografische problemen die om een oplossing vragen.

- 2p 3 Noem, afgezien van de kwestie Westelijke Sahara, nog twee politiekgeografische problemen die de relatie tussen Spanje en Marokko onder druk zetten.

- Er is een verschil in regionaal bewustzijn tussen de Sahraoui's in de Westelijke Sahara en de Sahraoui's in de vluchtelingenkampen in Algerije.
- 2p **4** Beredeneer waardoor het regionaal bewustzijn van Sahraoui's in de Westelijke Sahara zwakker is dan dat van de Sahraoui's in de vluchtelingenkampen in Algerije.

In mei 2006 is een nieuw visserijakkoord tussen de Europese Unie en Marokko gesloten. Vissers uit de EU krijgen het recht om vier jaar lang afgesproken hoeveelheden vis te vangen in de wateren voor de kust van Marokko en de Westelijke Sahara.

Tegenstanders van dit visserijakkoord wijzen op het gevaar dat de kustwateren van de Westelijke Sahara worden leeggevist en zij betwijfelen of de Sahraoui's economisch wel zullen profiteren van dit visserijakkoord.

Maar ook vanuit de politieke dimensie kun je bezwaren aanvoeren tegen dit visserijakkoord.

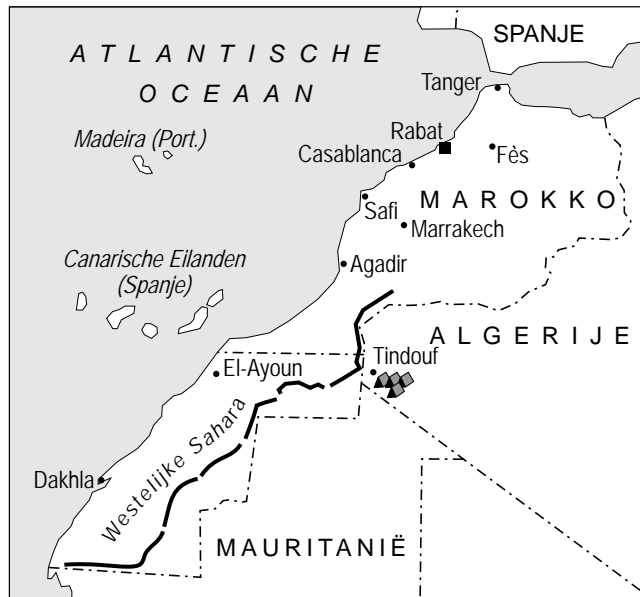
- 2p **5** Beredeneer vanuit de politieke dimensie waarom dit visserijakkoord met Marokko de nodige bezwaren oproept.

Politiek en ruimte

Opgave 1 – De Westelijke Sahara, een bijna vergeten conflict

bron 1

De Westelijke Sahara

Legenda:

- Marokkaans defensiesysteem tegen invallen van de Sahraoui
- kampen van Sahraoui-vluchtelingen

0 250 500 km

vrij naar: Elsevier Atlas, geschiedenis, grenzen, conflicten, ideologieën, projecties en vooruitzichten in 168 kaarten, Amsterdam, 2005

bron 2

Westelijke Sahara, een oud conflict dat langzaam verzandt

Het conflict rond de Westelijke Sahara ontstond na de terugtrekking van Spanje uit de regio in 1975. Marokko en Mauritanië verdeelden het uitgestrekte woestijngebied onderling, zonder zich te bekommeren om de wensen van de lokale bevolking, de Sahraoui's. Het Polisariofront, in 1973 opgericht om de dekolonisatie te eisen, vormde in 1976 een regering en voerde actie voor de oprichting van een onafhankelijke Sahraouistaat.

Mauritanië trok zich in 1979 terug, waarop Marokko het hele gebied bezette. Tot vandaag bestuurt Marokko de Westelijke Sahara.

Van de 450.000 Sahraoui's, nomaden van Arabische, Berberse en zwarte origine, leven er nu zo'n 160.000 in de vluchtelingkampen van Polisario in Algerije. Na decennialange periodes van oorlog tussen Marokko en Polisario werd in 1991 een staakt-het-vuren bereikt. De Verenigde Naties drongen erop aan een referendum over zelfbeschikking te houden waarbij een keuze gemaakt zou kunnen worden tussen onafhankelijkheid, autonomie of annexatie door Marokko.

Het staakt-het-vuren heeft stand gehouden maar Marokko weigert nog altijd mee te werken aan zo'n referendum.

vrij naar: Elsevier Atlas, geschiedenis, grenzen, conflicten, ideologieën, projecties en vooruitzichten in 168 kaarten, Amsterdam, 2005

Opgave 2 – Vrijhandel voor ex-kolonies in het ACP-gebied?

Gebruik bron 3 van het bronnenboekje.

Diverse ontwikkelingsorganisaties, zoals de Oxfam Novib, hebben de vrees uitgesproken dat de onderhandelingen over de Economische Partnerschapsakkoorden wel eens nadelig zouden kunnen uitpakken voor de ACP-landen. Er zou sprake zijn van een ongelijke machtspositie tussen de twee bij deze onderhandelingen betrokken partijen.

2p **6** Geef twee oorzaken van deze ongelijke machtspositie.

Het is niet erg waarschijnlijk dat de gelijkschakeling en de afschaffing van de onderlinge importtarieven voldoende is om de handel tussen ontwikkelingslanden te laten toenemen. Zo zal er ook iets gedaan moeten worden aan de corruptie en bureaucratie in deze landen.

1p **7** Geef nog een **ruimtelijke** voorwaarde waaraan in een aantal ontwikkelingslanden voldaan zal moeten worden om de handel tussen deze landen te doen toenemen.

1p **8** Geef nog een **politieke** voorwaarde waaraan in een aantal ontwikkelingslanden voldaan zal moeten worden om de handel tussen deze landen te doen toenemen.

De koopkracht van de bevolking van de meeste ACP-landen zal voorlopig nog wel gering blijven. Toch zou, na het afschaffen van de importheffingen, de import van Europese landbouwproducten door deze landen jaarlijks wel eens flink kunnen stijgen.

2p **9** Geef een uitleg van demografische aard voor deze flinke stijging.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

Veel van de ACP-landen zijn economisch nog niet zo ver dat zij van vrijhandel kunnen profiteren.

Stelling: De economische toekomst van de meeste ACP-landen ziet er heel wat minder goed uit dan die van India.

2p **10** Geef twee argumenten vóór deze stelling, de een gebaseerd op een **gebiedskenmerk** en de ander gebaseerd op een **bevolkingskenmerk**.

Opgave 2 – Vrijhandel voor ex-kolonies in het ACP-gebied?

bron 3

De ex-kolonies van de EU-landen raken hun bevoorrechte positie bij de handel met Europa kwijt. De EU mag de Europese markt vanaf 2008 niet meer eenzijdig openstellen voor de oud-kolonies. Brussel gaat daarom met deze landen nieuwe handelsverdragen met ingrijpende gevolgen afsluiten. Deze zogenaamde Economische Partnerschapsakkoorden (EPA) moeten het gat opvullen dat ontstaat op 1 januari 2008. Wezenlijk onderdeel van deze Economische Partnerschapsakkoorden is dat binnen tien tot twintig jaar de ontwikkelingslanden uit het ACP-gebied (Afrika, Caribisch gebied, Pacific (Grote Oceaan)) af moeten van hun afscherpende importtarieven. De Europese Commissie wil via deze handelsakkoorden tevens een einde maken aan de onoverzichtelijke douanesystemen in de veelal arme ACP-landen. Daarvoor hoeven niet meteen alle beschermende handelsbarrières weg. Wel moet er bij deze ACP-landen in een periode van tien tot twintig jaar gelijkschakeling en afschaffing van de onderlinge importtarieven plaatsvinden. Daarmee wordt de handel tussen de ontwikkelingslanden vergemakkelijkt. Maar, zeggen tegenstanders, deze nieuwe verdragen zijn funest voor die landen.

vrij naar: NRC Handelsblad, 26 oktober 2006

Opgave 3 – Het gemeenschappelijke landbouwbeleid

Sinds 1958 voert de Europese Unie een gemeenschappelijk landbouwbeleid, het GLB. Dit beleid kende vanaf het begin de volgende doelstellingen:

- boeren een redelijk inkomen bieden;
- voorkomen dat de voedselprijzen te sterk schommelen;
- de Europese consument landbouwproducten aanbieden voor redelijke prijzen;
- verhoging van de productiviteit in de landbouw.

Het GLB is in verschillende opzichten erg succesvol geweest. Toch kent dit beleid gezien vanuit de economische dimensie, ook een aantal nadelige effecten. Zo slokt het bijvoorbeeld een groot deel van de EU-begroting op en heeft het de Europese landbouwproducten onnodig duur gemaakt.

- 2p **11** Geef nog twee nadelige effecten van het GLB voor de EU, elk vanuit een andere dimensie dan de economische.
Geef bij elk nadelig effect ook de dimensie.

Wat betreft de landbouwsubsidies heeft zich de laatste jaren een belangrijke verschuiving voorgedaan. De Europese Unie kent tegenwoordig subsidies toe aan landbouwbedrijven in plaats van aan producten.

- 2p **12** Leg uit waarom de EU voor deze verschuiving heeft gekozen. Noem in je antwoord het nadelige gevolg van het subsidiëren van producten voor de EU.

Onder druk van de Wereld Handels Organisatie (de WTO) zal de Europese Unie de subsidies aan de landbouwsector in de toekomst gaan afbouwen.

- 2p **13** Leg uit wat naast het mislopen van de subsidies het belangrijkste nadelige gevolg hiervan zou kunnen zijn voor de landbouwsector in de Europese Unie. *Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.*

Gebruik de bronnen 4 en 5 van het bronnenboekje.

Stelling: Afschaffing van het melkquotum zou wel eens kunnen leiden tot een groei van de melkveehouderij in Nederland.

- 2p **14** Geef een passende redenering bij deze stelling.

Opgave 3 – Het gemeenschappelijke landbouwbeleid

bron 4

Wat is het melkquotum?

Sinds 1984 is er in Nederland een melkquotum. Iedere individuele melkveehouder heeft een melkquotum. Dit melkquotum geeft hem het recht een bepaalde hoeveelheid melk te produceren. Is het melkquotum bijvoorbeeld 400.000 kg dan kan hij 400.000 kg melk aan de melkfabriek leveren. Wordt er meer melk verwerkt dan het melkquotum dan moet er een hoge boete over de te veel verwerkte melk worden betaald (115% van de melkprijs). De melkquota zijn ingevoerd omdat er in de Europese Unie meer melk werd geproduceerd dan geconsumeerd.

bron: www.vwo-campus.net

bron 5

Nederlandse melkveehouders gebaat bij afschaffen quotum

door Jan Kleinnijenhuis

Afschaffing van het melkquotum zal in Nederland leiden tot een groei van de melkveehouderij. Maar de gevolgen voor bedrijven verschillen enorm. Dat blijkt uit een rapport van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) dat de gevolgen van afschaffing van het quotum voor de Nederlandse melkveehouderij onderzoekt. In 2015 gaat het quoteringstelsel op de schop. Waarschijnlijk worden ook de nog overgebleven exportsubsidies afgeschaft.

bron: Trouw, 22 september 2006